

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่คลอดบุตรคนแรกที่โรงพยาบาลบางละมุง มีอายุระหว่าง 13 - 19 ปี และมารับบริการวางแผนครอบครัว ภายหลังคลอด 4 - 6 สัปดาห์ ณ แผนกส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลบางละมุง และที่อยู่ในชุมชนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลบางละมุง จังหวัดชลบุรี และยินดีเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว การปรับตัวบทบาทการเป็นมารดา ความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับมารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่คลอดบุตรคนแรก 4-6 สัปดาห์ ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ดังนี้ ความวิตกกังวลแบบแฝง .76 ความวิตกกังวลขณะเผชิญ .72 การสนับสนุนทางสังคม .80 การปรับตัวบทบาทการเป็นมารดา .95 ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยทางสถิติด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และสถิติไค-สแควร์ สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อายุ 17 - 19 ปี ร้อยละ 77.80 รองลงมา อายุ 14 - 16 ปี ร้อยละ 22.20 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระดับมัธยมต้น ร้อยละ 57 รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 25.30 ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 91.80 รองลงมาคือแยกกันอยู่ ร้อยละ 5.10 ส่วนใหญ่อาชีพเป็นแม่บ้าน ร้อยละ 64.6 รองลงมาคือรับจ้าง/ ทำงานบริษัท ร้อยละ 21.50 ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยของครอบครัว/ เดือน 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 51.90 รายรองลงมารายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ร้อยละ 22.80 โดยมีค่าเฉลี่ยของรายได้เท่ากับ 10,383.10 บาท และส่วนใหญ่รายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายแต่ไม่เหลือเก็บ ร้อยละ 38 รองลงมา รายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายและเหลือเก็บ ร้อยละ 20.30 ส่วนใหญ่คลอดปกติทางช่องคลอด

ร้อยละ 82.90 ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการมีบุตร ร้อยละ 51.90 ส่วนใหญ่สามีต้องการมีบุตร ร้อยละ 79.10 ไม่มีเหตุการณ์สำคัญในชีวิตที่ร้ายแรง ร้อยละ 82.90 ความรู้สึกในการที่ได้เป็นแม่ ส่วนใหญ่มีความสุขมาก ร้อยละ 78.50 รองลงมาคือมีความสุขปานกลาง ร้อยละ 15.20 ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย ร้อยละ 60.80 สัมพันธภาพภายในครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 40.50 รองลงมาคือระดับดีมาก ร้อยละ 38.60 การสนับสนุนทางสังคมในระยะหลังคลอดส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุน จากครอบครัวระยะหลังคลอด อยู่ในระดับดี ร้อยละ 43.70 รองลงมา คือระดับดีมาก ร้อยละ 38.60

2. การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 56.46 รองลงมาระดับปานกลาง ร้อยละ 37.34 ระดับน้อย ร้อยละ 6.2 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความมั่นใจต่อการให้นมบุตรอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 57.60 มีความมั่นใจต่อการอุ้มบุตรอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 57 มีความมั่นใจต่อการอาบน้ำให้บุตรอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 48.10 มีความมั่นใจต่อการทำความสะอาดหลังบุตรขับถ่ายอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 63.30 และมีความมั่นใจต่อการเลี้ยงดูบุตรอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 56.30

3. การสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.44 และเมื่อพิจารณารายด้าน การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.30 คะแนนด้านการสนับสนุนทางด้านวัตถุ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.46 คะแนนเฉลี่ยด้านการสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.57

4. การปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูงโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.77 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบความรู้สึกว่าการเป็นมารดาซึ่งเป็นความยุ่งยากลำบากในชีวิตอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.82 ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกของมารดาต่อระดับการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.79 ค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถที่จะเข้าใจและแสดงบทบาทการเป็นมารดา อยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.72

5. ความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของความวิตกกังวลแบบแฝงของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 58.96 ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยความวิตกกังวลขณะเผชิญของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 59.49

6. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก พบว่า อายุ รายได้ของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝง ส่วนการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวลแบบแฝง

ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .27$) การสนับสนุนทางสังคม และการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวลแบบแฝง ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .51$, $r = .39$ ตามลำดับ) ส่วนระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝง ($X^2 = 4.54$, $X^2 = 6.87$, $X^2 = 2.21$ ตามลำดับ) ส่วนความต้องการมีบุตรของมารดาวัยรุ่น และความต้องการมีบุตรของสามี มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝงที่ระดับ .01 ($X^2 = 16.39$, $X^2 = 17.47$ ตามลำดับ) ส่วนความวิตกกังวลขณะเผชิญ พบว่า อายุ รายได้ของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลขณะเผชิญในระดับต่ำ ที่ระดับ .05 ($r = .16$, $r = .24$ ตามลำดับ) ส่วนการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร และการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความวิตกกังวลขณะเผชิญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .43$, $r = .34$ ตามลำดับ) การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับความวิตกกังวลขณะเผชิญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .24$) ในด้านระดับการศึกษา อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล ขณะเผชิญ สถานภาพสมรส ความต้องการในการมีบุตรของมารดาวัยรุ่น และความต้องการมีบุตรของสามี มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลขณะเผชิญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($X^2 = 22.57$, $X^2 = 11.31$, $X^2 = 22.39$ ตามลำดับ)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา และการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายได้ดังนี้

1. ความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก

จากการศึกษาความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ภายหลังคลอด 4-6 สัปดาห์ ครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความวิตกกังวลแบบแฝงอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 59.48 และมีความวิตกกังวลขณะเผชิญ อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 58.95 ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ รุ่งฤดี อุสาหะ (2541) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประสบการณ์คลอด ความวิตกกังวล และสัมพันธ์ภรรยาของมารดาวัยรุ่นคนแรก และบุตร ที่พบว่ามีความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ อยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิณา อยู่ภู (2549) ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบความวิตกกังวลของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลชลประทาน โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า และโรงพยาบาลปทุมธานี จำนวน 205 ราย พบว่ามารดาหลังคลอดบุตรคนแรกมีความวิตกกังวลด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาตัวแปรที่แตกต่างจากการศึกษาของ วิณา อยู่ภู (2549) ที่ศึกษาตัวแปรความวิตกกังวลด้านสุขภาพร่างกายด้านการสูญเสีย

ความงาม ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการแบ่งหน้าที่ในครอบครัว และด้านความไม่สุขสบายของร่างกาย ด้านสัมพันธภาพที่มีญาติ/ ครอบครัว และเพื่อน การปฏิบัติตนหลังคลอด บทบาทการเป็นมารดา การวางแผนครอบครัว การสูญเสียความสำคัญที่มีจากสามี และด้านสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงกับความวิตกกังวล และจากการศึกษาของ Mercer (1985) ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมบทบาทการเป็นมารดา พบว่า มารดาวัยรุ่นระยะหลังคลอดที่คลอดบุตรคนแรกจะมีความวิตกกังวลสูง จากการศึกษาของ Briton (2005) พบว่า ความสุขของความวิตกกังวลในมารดาหลังคลอดก่อนจำหน่ายกลับบ้านในประเทศสหรัฐอเมริกา มีความวิตกกังวลระดับปานกลาง การศึกษาในประเทศออสเตรเลีย (Miller, 2006) พบความสุขของความวิตกกังวลร้อยละ 10 และภาวะความวิตกกังวลร่วมกับภาวะซึมเศร้าร้อยละ 13 ในมารดาหลังคลอด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมารดาวัยรุ่นหลังคลอดมีความวิตกกังวลค่อนข้างสูงเนื่องจากขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ ขาดประสบการณ์และการตัดสินใจที่ถูกต้อง (ชั้นฤทัย กาญจนะจิตรา, 2550) นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์และบทบาทของตนภายหลังคลอด มารดาต้องเปลี่ยนบทบาท จากคนที่เคยมีบทบาทหนึ่งไปยังอีกบทบาทหนึ่ง คือบทบาทการเป็นมารดา ซึ่งเป็นบทบาทที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบสูงทั้งต่อตนเอง สมาชิกใหม่ และสมาชิกเดิมในครอบครัว และด้านเศรษฐกิจสังคม ซึ่งรุ่งฤดี อุสาหะ (2541) ได้กล่าวถึงมารดาวัยรุ่นว่ามีข้อจำกัดทางการศึกษา ต้องหยุดชะงักทางการศึกษาก่อนเวลาอันควร ทำให้ด้อยโอกาสในการทำงานที่มีรายได้สูง ถูกทอดทิ้งจากกลุ่มเพื่อน สังคมไม่ยอมรับ ทำให้ชีวิตครอบครัวไม่ราบรื่น ซึ่งอาจทำให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดเกิดความวิตกกังวลได้

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตร

คนแรก

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝง แต่อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวลขณะเผชิญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .16$, $p < .05$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า อายุ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ การศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาวัยรุ่น ซึ่งมารดาวัยรุ่นอยู่ในวัยที่เปลี่ยนผ่าน อาจขาดวุฒิภาวะด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งปฤษฎางค์ ศิริจรยา (2550) ได้กล่าวว่าอายุสะท้อนถึงประสบการณ์ของบุคคลทั้งในชีวิตส่วนตัว และการทำงาน อายุเป็นปัจจัยสถานการณ์เฉพาะหน้า (Situation Factor) ที่มารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรกจะต้องเผชิญเหตุการณ์ที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อน ทำให้เกิดความวิตกกังวลได้ การศึกษาครั้งนี้ อายุของ

กลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงอายุ 17 - 19 ปี เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอายุอาจจะไม่แตกต่างกันมากนัก จึงอาจทำให้เกิดความวิตกกังวลไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การศึกษามีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาค้นคว้า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 57 รองลงมา คือมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 25.30 ซึ่งระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง อาจไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งนี้ ระดับการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลมีการพัฒนาทางสติปัญญา เป็นสิ่งสำคัญในการปรับตัว มารดาที่มีการศึกษาน้อย มักขาดความรู้ด้านสุขภาพอนามัย (Winokur, 1973 อ้างถึงใน อัจฉรวาดิ ศรียะศักดิ์, 2539) การศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับ การศึกษาของ อัจฉริย์ ทองสวรรค์ (2543) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล แรงสนับสนุนในระยะ หลังคลอด ลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของบุตรกับภาวะวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้าในระยะ หลังคลอดที่โรงพยาบาลรามารับดี พบว่า พื้นฐานทางการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อาชีพ ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับ ความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นแม่บ้าน ร้อยละ 49.4 รองลงมา มีอาชีพรับจ้าง/ ทำงานบริษัท ร้อยละ 21.5 และ อยู่ในครอบครัวขยายร้อยละ 60.80 ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาชีพน่าจะ มีผลต่อรายได้ และเศรษฐกิจของครอบครัว จากการศึกษาของ เมอเซอร์ (Mercer, 1985) พบว่า มารดาวัยรุ่นระยะหลังคลอดที่คลอดบุตรคนแรกต้องหยุดชะงักทางการศึกษา ว่างาน ส่งผลกระทบ ต่อมารดาวัยรุ่นทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ทำให้ปรับตัว ต่อบทบาทการเป็นมารดาไม่ได้ จึงทำให้เกิดความวิตกกังวลสูง แต่ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล

รายได้ ผลการศึกษา พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับความวิตกกังวล ขณะเผชิญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ($r = .21$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่า รายได้มีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ การศึกษา ครั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Britton (2005) ที่ศึกษาความชุกและความสัมพันธ์ของภาวะ วิตกกังวลก่อนจำหน่ายกลับบ้านในมารดาที่มีบุตรปกติ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ภาวะวิตก กังวลไม่สัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มี

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 51.90 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย ร้อยละ 60.80 ได้รับการช่วยเหลือเกื้อหนุนจากบิดามารดาเป็นส่วนใหญ่ซึ่งได้รับการช่วยเหลือจากครอบครัว และยังคงพึ่งพาอาศัยบิดามารดา จึงอาจทำให้เกิดความวิตกกังวลได้

สถานภาพสมรส ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝงแต่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลขณะเผชิญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝง และ ความวิตกกังวลขณะเผชิญ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 91.80 และได้รับการช่วยเหลือดูแลจากสามี อาจทำให้ไม่เกิดความวิตกกังวลแบบแฝงได้ จากการศึกษาของ Mercer (1985) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมบทบาทการเป็นมารดา พบว่า มารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่คลอดบุตรคนแรก ขาดความพึงพอใจในชีวิตคู่ ส่งผลให้เกิดการหย่าร้างสูง จะมีความวิตกกังวลสูง ซึ่งทั้งนี้มารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก อาจรู้สึกเครียด และวิตกกังวลจากการที่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองมาเป็นมารดา และต้องพึ่งพาสามี จึงอาจทำให้เกิดความวิตกกังวลขณะเผชิญได้

ความต้องการการมีบุตรของมารดาวัยรุ่น การศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความต้องการมีบุตรของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ความต้องการการมีบุตรของมารดาวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($X^2 = 16.39, 11.31$ ตามลำดับ) จากการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ส่วนใหญ่ไม่ต้องการมีบุตรร้อยละ 51.9 และสาเหตุที่ไม่ต้องการบุตร เพราะ ไม่คิดว่าจะตั้งครรภ์ (ไม่ได้คุมกำเนิด) ร้อยละ 34.8 คุมกำเนิด และคุมกำเนิดพลาดร้อยละ 17.1 ซึ่งอาจเนื่องมาจากความไม่พร้อมที่จะมีบุตร ทำให้เกิดความคับข้องใจ และรู้สึกว่าการต้องปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลได้

ความต้องการมีบุตรของสามี ผลการศึกษาในครั้งนี้ ความต้องการการมีบุตรของสามี มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($X^2 = 17.47, X^2 = 22.39$ ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความต้องการมีบุตรของสามี มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าส่วนใหญ่สามีของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ต้องการมีบุตร ร้อยละ 79.10 ไม่ต้องการมีบุตร ร้อยละ 20.90 ซึ่งสามีมีความต้องการบุตร อาจจะรู้สึกดีใจ ตื่นเต้นสนใจต่อการเกิดของบุตร แต่การรับรู้ของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก อาจแตกต่างจากความต้องการมี

บุตรของสามี เนื่องจากการมีบุตรคนแรกของมารดาวัยรุ่น ทำให้มารดาวัยรุ่นต้องปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาอย่างมาก จึงอาจทำให้เกิดความเครียดและความวิตกกังวลได้

2.2 การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความวิตกกังวลแบบแฝงและความวิตกกังวลขณะเผชิญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .51, .43$ ตามลำดับ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ จากการศึกษาของ วารี นานา (2543) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับสุขภาพจิตของหญิงหลังคลอดระยะต้น ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,000 คน ที่มาคลอด ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาลราชวิถี พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของหญิงหลังคลอดระยะต้น คือ ความกังวลเรื่องความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก เป็นประสบการณ์ใหม่ และทำให้มารดาวัยรุ่นต้องปรับตัวกับบทบาทการเป็นมารดาอยู่ในระดับสูง โดยรู้สึว่าเป็นความยุ่งยากลำบากในชีวิต ต้องพัฒนาความสามารถของตนเอง และต้องมีความสามารถที่จะเข้าใจและแสดงบทบาทการเป็นมารดาในระดับสูง จึงอาจส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลแบบแฝงและความวิตกกังวลขณะเผชิญได้

2.3 การสนับสนุนทางสังคม ผลการศึกษา พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .27, r = .24$ ตามลำดับ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ การศึกษาครั้งนี้ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก อยู่ในระดับปานกลาง การสนับสนุนทางด้านวัตถุอยู่ในระดับปานกลาง การสนับสนุนทางด้านการสื่อสารอยู่ในระดับสูง ซึ่งการสนับสนุนทางสังคม มีส่วนช่วยส่งเสริมเป็นกำลังใจในการเผชิญปัญหา การปรับตัวของมารดาหลังคลอด จากการศึกษาของ อัจฉราวดี ศรียะศักดิ์ (2539) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวบทบาทการเป็นมารดาของมารดาวัยรุ่นในระยะหลังคลอด การศึกษาครั้งนี้ พบว่ามารดาวัยรุ่นอยู่ในครอบครัวขยาย และต้องพึ่งพาบิดามารดาเป็นส่วนใหญ่ การที่มารดาวัยรุ่นต้องพึ่งพาอาศัยได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น บิดามารดาของตนเอง หรือบิดามารดาของสามี และญาติ พี่น้อง อาจทำให้เกิดความวิตกกังวลกับกลุ่มตัวอย่างมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ในการศึกษาครั้งนี้ได้

2.4 การปรับตัวบเทาการเป็นมารดา ผลการศึกษา พบว่า การปรับตัวต่อบเทาการ

การเป็นมารดาของกลุ่มตัวอย่างมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .39, r = .34$ ตามลำดับ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่า การปรับตัวต่อบเทาการเป็นมารดา มีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ จากการศึกษาของ จิราพร ปรินุญโญ (2541) ศึกษาความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ต่อการปรับตัวสู่บเทาการเป็นมารดา พบว่า ระดับความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ต่อการปรับตัวสู่บเทาการเป็นมารดา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความวิตกกังวลนี้จะเกี่ยวกับทารก การคลอด ภาพลักษณ์ของตนเอง และการเปลี่ยนแปลงบเทาการเป็นมารดา การศึกษาของ Mercer (1985) ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมบเทาการเป็นมารดา พบว่า มารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่คลอดบุตรคนแรกจะมีความวิตกกังวลสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อมารดาวัยรุ่นทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ทำให้ปรับตัวต่อบเทาการเป็นมารดาไม่ได้ ทำให้เกิดความเครียดต่อวัยรุ่นและครอบครัว การปรับตัวบเทาการเป็นมารดาของกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ มารดาวัยรุ่นส่วนใหญ่มีอายุ 17-19 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ยังไม่บรรลุนิติภาวะ นอกจากนี้ แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา การปรับตัวต่อบเทาการเป็นมารดาครั้งนี้ ข้อคำถามได้ถามถึงความรู้สึกของการปรับตัวต่อบเทาการเป็นมารดา 3 ด้าน คือ 1) มีความรู้สึกว่าการเป็นมารดาเป็นความยุ่งยากลำบากในชีวิต 2) ความรู้สึกของมารดาต่อระดับการพัฒนาตนเอง และ 3) ความสามารถของมารดาที่จะเข้าใจ และแสดงบเทาการเป็นมารดา ซึ่งแบบสอบถามการปรับตัวบเทาการเป็นมารดาในแต่ละด้าน และโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ซึ่งอาจส่งผลอย่างมากต่อความรู้สึกด้านการปรับตัวต่อบเทาการเป็นมารดา ทำให้มารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรกเกิดความวิตกกังวลได้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

1. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า อายุ รายได้ สถานภาพการสมรส ความต้องการมีบุตรของมารดาวัยรุ่น และความต้องการมีบุตรของสามี การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร การสนับสนุนทางสังคม การปรับตัวบเทาการเป็นมารดา มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล ดังนั้น ควรพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร การสนับสนุนทางสังคม และการปรับตัวต่อบเทาการเป็นมารดาให้กับมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก

2. ควรมีการประเมินความวิตกกังวลของมารดาวัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ครั้งแรกตั้งแต่แผนกฝากครรภ์ และหลังคลอดเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต โดยเฉพาะความวิตกกังวลของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก

3. ควรมีโปรแกรมเพื่อวางแผนการพยาบาลทั้งแผนกฝากครรภ์ รอคคลอด ขณะคลอด และหลังคลอด ในการดูแลสุขภาพกาย และจิตของมารดาวัยรุ่นครรภ์แรก เพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต โดยเฉพาะความวิตกกังวล และปัญหาสุขภาพให้กับมารดาวัยรุ่นครรภ์แรก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาระยะยาว ด้านความวิตกกังวล และปัญหาสุขภาพจิตในมารดาวัยรุ่นครรภ์แรก

2. ควรมีการศึกษาในระยะยาวถึงการเลี้ยงดูบุตร และสุขภาพจิตของบุตรของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรกตั้งแต่ระยะหลังคลอดจนถึงระยะปฐมวัย